

Пры вывучэнні прадмета “Працоўнае навучанне” ў 5–9 класах вучні традыцыйна дзеліцца на групы юнакоў (тэхнічная праца) і дзяўчат (абслуговая праца), якія разыходзяцца па розных вучэбных майстэрнях. А што, калі даць магчымасць дзяўчатам атрымаць навыкі па рамонтных работах у побыце, а хлопцам — паспрабаваць сябе ў ролі кухара? З гэтай мэтай уведзена “паралельнае” навучанне, якое прадугледжвае абмен у выкладанні ўрокаў працоўнага навучання па пэўных тэмах у хлопчыкаў і дзяўчынак. Прыклад “паралельных” вучэбных заняткаў у 7 класе.

Абслуговая праца (хлопчыкі)

Тэма ўрока: “Значэнне агародніны ў харчаванні чалавека. Формы нарэзкі агародніны”.

Мэты: адукацыйная — пазнаёміць навучэнцаў з відамі агародніны, яе пажыўнай каштоўнасцю, першаснай апрацоўкай агародніны, формамі нарэзкі агародніны і сфарміраваць навыкі па іх выкананні; развіццёвая — павысіць пазнавальную актыўнасць, спрыяць развіццю ўвагі, памяці, аналітычнага і крытычнага мыслення, творчых здольнасцей; выхаваўчая — выхоўваць арганізаванасць, самастойнасць, супрацоўніцтва, талерантнасць.

I. Арганізацыйны момант. Прывітанне, праверка гатоўнасці да ўрока.

II. Паведамленне тэмы ўрока.

III. Тлумачэнне новага матэрыялу.

Навучэнцы знаёмяцца з відамі агародніны (караняплоды, клубняплоды, ліставыя, плодзавыя) і іх значэннем у харчаванні чалавека. Тлумачэнне настаўніка суправаджаецца прэзентацыяй.

Першы слайд: “У агародніне змяшчаюцца асаблівыя рэчывы, што называюцца вітамінамі, неабходныя для арганізма чалавека. Адзін з такіх вітамінаў — вітамін С. Калі ў яго недастаткова, то зніжаюцца супраціўляльнасць арганізма інфекцыйным захворванням і трываласць крывяносных сасудаў, назіраецца санлівасць, слабее ўвага, пры чыстцы зубоў з’яўляецца боль і кроватачывасць дзясен”.

Другі слайд: “Вітамін С валодае наступнымі ўласцівасцямі: раствараецца ў вадзе, разбураецца ад уздзеяння кіслароду і працяглага награвання. Пры захоўванні і кулінарнай апрацоўцы агародніны варта ўлічваць гэтыя ўласцівасці, каб у яго захавалася як мага больш вітамінаў”.

Трэці слайд: “Што з агародніны называюць “другім хлебам”? Бульба з’яўляецца найкаштоўнейшым прадуктам, які ў сваім складзе мае крухмал, мінеральныя рэчывы, вітаміны, у тым ліку і вітамін С. Яго ў бульбе не так шмат, але мы спажываем яго часта, таму арганізм атрымлівае значную колькасць вітаміна С”.

Далей настаўнік задае пытанне навучэнцам: “А ці такая цудоўная бульба на самай справе? Ці настолькі яна карысная? А можа, варта ад яе адмовіцца?”

Настаўнік прапануе навучэнцам дзелавую гульню, для чаго клас дзеліцца на тры групы. Першая група выступае за бульбу, другая — супраць, трэцяя — выслухоўвае абодва бакі і робіць выснову. Час на абдумванне адказаў — 7 мінут.

Першасная апрацоўка і спосабы нарэзкі агародніны.

На сталах — карткі з назвамі першаснай апрацоўкі агародніны. Навучэнцам трэба размясціць усе аперацыі ў патрэбнай паслядоўнасці самастойна, а затым параўнаць атрыманы адказ са схемай у вучэбным дапаможніку (сартаванне — мыццё — абіранне — прамыванне — нарэзка) і выправіць дапушчаныя памылкі.

У кулінарнай апрацоўцы прадуктаў існуюць розныя спосабы нарэзкі агародніны, яны адлюстраваны на плакаце і інструкцыйных картах падручніка. Гледзячы на плакат, дзеці называюць гэтыя спосабы (долькі, брусочки, саломка, кубікі, лустачкі, кружочки).

IV. Практычная работа.

Навучэнцы запрашаюцца за рабочыя сталы і вучацца выконваць формы нарэзкі (на працягу ўсёй практычнай работы настаўнік ажыццяўляе бягучы інструктаж, выпраўляе тыповыя памылкі).

Паспрабаваўшы выканаць асноўныя формы нарэзкі, навучэнцы атрымліваюць карткі з загадкамі. Адгадаўшы загадку, навучэнец даведваецца, якую агародніну ён будзе наразаць, і вызначаецца са спосабам нарэзкі (уся агародніна адварная).

У канцы работы настаўнік просіць дзяцей назваць агародніну, якую яны наразалі, і спосаб нарэзкі, пытаецца, ці можна згатаваць з нарэзанай агародніны акую-небудзь страву? Навучэнцы адказваюць, што гэта можа быць салата “Аліўе”. Салата запраўляецца, падаецца і дэгустуецца.

V. Замацаванне новага матэрыялу. Вуснае апытанне.

VI. Падвядзенне вынікаў ўрока.

VII. Рэфлексія і самаацэнка.

На ўроку я працаваў Сваёй работай на ўроку я Урок мне здаўся За ўрок я Мой настрой Матэрыял урока мне быў	актыўна/пасіўна задавалены/не задавалены кароткім/доўгім многае паспеў/нічога не паспеў стаў лепшы/стаў горшы зразумелы/незразумелы карысны/бескарысны цікавы/сумны
На ўроку я навучыўся Мяне здзівіла	

“Паралельныя” ўрокі па працоўным навучанні

Тэхнічная праца (дзяўчынкі)

Тэма ўрока: “Замацоўванне насценных прадметаў”.

Мэты: адукацыйная — даць паняцце аб відах і тэхналогіі замацоўвання падвесных прадметаў інтэр’еру на сценах памяшкання, забяспечыць засваенне вучнямі прыёмаў замацоўвання на сцяне дэкарэтыўных вырабаў, карцін; развіццёвая — спрыяць развіццю разумовых аперацый (аналізаваць, параўноўваць, канкрэтызаваць), матарных навыкаў (дакладнасці рухаў, іх хуткасці і сілы, кардынацыі), уменняў назіраць, запамінаць, планаваць, ажыццяўляць самакантроль; выхаваўчая — выхоўваць пазнавальную патрэбу, цікавасць і актыўнасць, творчы пачатак асобы.

I. Арганізацыйны момант. Прывітанне, праверка гатоўнасці да ўрока.

II. Паведамленне тэмы, мэт урока. Матывацыя.

III. Тлумачэнне новага матэрыялу.

1. Спосабы мацавання.

У памяшканнях на сценах размяшчаюць люстэрка, гадзіннік, паліцы, карціны, карнізы для штор і іншыя прадметы. Спосаб іх мацавання залежыць ад вагі прадмета і матэрыялаў сцяны. У драўляную сцяну няцяжка забіць цвікі або закруціць шрубы, трэба толькі папярэдне размеціць шылам месца іх размяшчэння. У цаглянай ці бетоннай сцяне спачатку робяць адтуліну.

2. Інструменты для прабівання адтулін у цаглянай ці бетоннай сцяне (тлумачэнне настаўніка суправаджаецца дэманстрацыяй інструментаў і гатовымі ўзорамі для мацавання):

а) прабойнік і шлямбур. Інструмент трымаюць перпендыкулярна сцяне і б’юць па ім спачатку слаба, а затым мацней. Пасля кожнага ўдару прабойнік (або шлямбур) паварочваюць вакол сваёй восі на невялікі вугал.

б) дрэль з наяўнасцю спіральнага свердла з наканечнікам з цвёрдага сплаву. У атрыманую адтуліну забіваюць драўляны корак, дыяметр якога павінен быць на 1—2 мм большы за дыяметр адтуліны, а даўжыня роўная глыбіні адтуліны. Корак не павінен выступаць са сцяны. Можна ўзяць пластмасавы корак з адтулінай, якая мае падоўжныя разрэзы і рабрыстую паверхню, што перашкаджае выпадзенню яго з адтуліны ў сцяне. У корак укручваюць шрубу, якая падыходзіць па даўжыні і дыяметры. Яна павінна выступаць са сцяны на 2—3 мм.

IV. Практычная работа: “Замацаванне карціны на драўлянай сцяне з дапамогай цвіка і шрубы”.

V. Знаёмства дзяўчынак з правіламі тэхнікі бяспекі ў майстэрні тэхнічнай працы і правіламі работы з інструментамі.

VI. Перад пачаткам практычнай работы настаўнік прапануе навучэнцам разгадаць анаграмы. У іх зашыфраваны тыя інструменты, якія яны будуць выкарыстоўваць пры выкананні практычнай работы.

АЗАГОТЎКА	Загатоўка
ОНБЛША	Шаблон
АМОЛАТК	Малаток
НЕЙКАЛІ	Лінейка
ЛШЫА	Шыла
БАВЭШУРРТ	Шрубавёрт

Навучэнкам прапануецца гульня “Пазлы” (праца ў парах). Неабходна як мага хутчэй сабраць пазл і адказаць на пытанне: “Які электраінструмент будзе выкарыстоўвацца ў рабоце?” Дзяўчынкі збіраюць пазл, на якім адлюстраваны электрычны шрубавёрт.

Выкананне практычнай работы. Для гэтага спатрэбяцца драўляная аснова, міні-карціна, цвікі, шрубы, шыла (для разметкі), адвёртка, лінейка, шрубавёрт. У сваёй рабоце навучэнкі карыстаюцца тэхналагічнай картай.

Тэхналагічная вучэбная карта

“Мацаванне драўляных прадметаў на драўляную паверхню”

№ п/п	Паслядоўнасць выканання тэхналагічных аперацый	Графічная выява	Інструменты, прыстасаванні
1	2	3	4
1	Дэталі № 1. Драўляны прадмет		
1	Змераць загатоўку		Варштат, лінейка, рулетка, вугольнік
2	Размеціць загатоўку для свідравання адтулін у месцах мацавання, зрабіць паглыбленні ў месцах свідравання		Варштат, лінейка, вугольнік, аловак, шыла, малярная стужка

3	Прасвідраваць дзве скразныя адтуліны Ø4 мм у намечаных месцах		Варштат, шрубавёрт, свердзел Ø4 мм, драўляны брусок
4	Зенкаванне адтулін		Варштат, шрубавёрт, зенкер
	Дэталі № 2. Драўляная паверхня для мацавання насценнага прадмета		
5	Змераць загатоўку		Варштат, лінейка, рулетка, вугольнік
6	Размеціць загатоўку па цэнтры		Варштат, малярная стужка, аловак, лінейка, вугольнік
7	Размеціць месцы мацавання драўлянага прадмета, зрабіць паглыбленні ў намечаных месцах		Варштат, лінейка, аловак, вугольнік, шыла
8	Прасвідраваць дзве адтуліны Ø2 мм для ўкручвання самарэзаў		Варштат, шрубавёрт, свердзел Ø2 мм
9	Прымацаваць драўляны прадмет да драўлянай паверхні самарэзамі па дрэве		Варштат, шрубавёрт, біты PH2, PZ2, адвёртка крыжападобная
10	Пракантраляваць якасць і памеры па чарцяжы		Лінейка, вугольнік

Настаўнік кансультуе, праводзіць абход, кантроль і карэкцыю дзеянняў навучэнцак.

Замацаванне новага матэрыялу ў форме гульні “Ці верыце вы, што...”:

1. Ахоўнымі сродкамі пры рабоце ў майстэрні з’яўляюцца ахоўныя акуляры, спецвопратка, галаўны ўбор. (Так.)

2. Спажыўцом электрычнай энергіі з’яўляецца выключальнік. (Не.)

3. Алешына з’яўляецца хвойнай пародай драўніны. (Не.)

4. Корба выкарыстоўваецца для свідравання. (Так.)

5. Разметкай называецца нанясенне на загатоўку ліній і кропак, якія паказваюць месцы апрацоўкі. (Так.)

VII. Падвядзенне вынікаў ўрока.

VIII. Рэфлексія і самаацэнка.

Рэфлексія “Плюс — мінус — цікава”.

Навучэнкі запаўняюць табліцу з трох граф. У графу “П” (“плюс”) запісваецца ўсё, што спадабалася на ўроку, інфармацыя і формы работы, якія выклікалі станоўчыя эмоцыі або якія могуць быць карыснымі для дасягнення пэўных мэт. У графу “М” (“мінус”) запісваецца ўсё, што не спадабалася на ўроку, здалося сумным, выклікала непрыязнасць, засталася незразумелым, ці інфармацыя, якая здалася непатрэбнай, бескарыснай з пункта гледжання жыццёвых сітуацый. У графу “Ц” (“цікава”) навучэнкі запісваюць усе цікавыя факты, пра якія даведліся на ўроку, і што яшчэ хацелася б даведацца па гэтай праблеме, пытанні да настаўніка.

“Паралельнае” навучанне прыносіць шмат станоўчых эмоцый, матывуе навучэнцаў, служыць базай для далейшага атрымання ведаў і ўменняў у галіне вядзення хатняй гаспадаркі, фарміруе ў сучасных дзяццях жыццёвы, сацыяльны і прафесійны вопыт.

**Святлана КАЖАМЯКІНА,
настаўніца абслуговай працы;
Марат МАЛЯЎКА,
настаўнік тэхнічнай працы сярэдняй школы № 16
Баранавіч.**